

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף ק

אלא אשה מאי טעמא: מדוע לא חולקים תרומה בבית הגרנות לאשת כהן? משום גרושה: שמא יגרשנה בעלה, ונמצא שהיא זרה ואסורה בתרומה, ולא ידעו מכך ויחלקו לה תרומה.

משום יחוד: יחוד במקום הגורן עם בעל הגורן.

מאי בייניהו וכו': ההבדל בין השיטות הנ"ל הוא במקרה שבית הגרנות (= 'בי דרי') קרוב לעיר אבל לא מצויים שם אנשים, שאין לחשוש משום גרושה, מפני שהגורן סמוך לעיר ובעיר כולם יודעים שהתגרשה, אבל יש לחשוש משום יחוד מפני שלא מצויים שם אנשים. אפשרות נוספת: שבית הגרנות רחוק מהעיר ומצויים שם אנשים, שיש לחשוש משום גרושה לפי שלא ידעו שהיא גרושה, אבל אין לחשוש משום יחוד מפני שיש שם אנשים.

למדנו בברייתא לעיל - וכולן משגרין להם לבתיהן וכו':

'ערל' הוא כהן שמתו אחיו מחמת מילה ואסור לו למול שמא אף הוא ימות, ולכן משגרין לו לפי שהוא אנוס. ולמרות שאף תמא הוא אנוס, אבל ערל אונסו גדול מטמא, לפי שטמא היה לו לשמור על עצמו שלא יטמא.

*

מאי קאמר? הברייתא פותחת 'העבד והאשה אין חולקין להם תרומה', ומסיימת 'במקום שחולקין'.

הכי קאמר: 'במקום שחולקין' לא הולך על תרומה אלא על מעשר עני שחולקים אותו גם לנשים (וכוונת הברייתא לדבר שחולקים אותו גם לנשים), וכיון שחולקים אותו בתוך הבית בעיר (שמצויים שם אנשים) הרי שאין כאן חשש ליחוד, אלא שנותנים לאשה לפני כולם משום שיש לה זילות להמתין שם.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אמר רבא: כשהיו באים לפני לדין גבר ואשה (= לא שהם תובעים זה את זה, אלא כל אחד בא לתבוע את בעל דינו), הייתי מקדים את דינו של האיש משום שהוא חייב במצוות ואשה לא, ולאחר ששמעתי את הברייתא הנ"ל שצריך להקדים את האשה, אני מקדים את דינה של האשה משום שיש לה זילות להמתין.

למדנו במשנתנו - הגדילו התערבות ושחררו זה את זה:

משמע שאם רוצים ישחררו ואם אינם רוצים לא ישחררו. ויש להקשות מדוע לא מכריחים אותם לשחרר, והרי כל אחד מהם לא יכול לישא שפחה שמא הוא בן חורין, וכן אינו יכול לישא בת חורין שמא הוא עבד.

למדנו במשנתנו - נותנים עליהם חומרי כהנים וחומרי ישראלים:

למאי הלכתא? לעניין מה נותנים עליהם חומרי כהנים וישראלים?

👁️ **מנחת ישראל נקמצת ונְשִׁירָה (= מה שנותר ממנה) נאכלים לכהנים, ואם לא נקמצה פסולה. מנחת כהן לא נקמצת משום שמקריבים את כולה כליל.**

אם אחד מהתערבות האלו התנדב מנחה, צריך לקמוץ אותה שמא הוא ישראל, אבל שיריה לא נאכלים שמא הוא כהן, ומקריבים את הקומץ בפני עצמו ואת השיריים בפני עצמם.

קושיא: איקרי כאן וכו': איך יתכן שמקריבים את שיירי המנחה, והרי אם היא מנחת ישראל אסור להקריב את השיריים, שנאמר "לא תקטירו מִמְנוּ אִשָּׁה לַיהוָה", דהיינו כל דבר שנקטר ממנו דבר הראוי להקטיר הרי השיריים שלו באיסור של "לא תקטירו", ואם היא מנחת ישראל והקטירו את הקומץ הרי שאסור להקטיר את השיריים.

תירוץ: דמסקי להו לשם עצים: הכהן שמקטיר את שיירי המנחה עושה תנאי - שאם זו מנחת ישראל הרי שמקטיר אותם לא לשם מנחה אלא כסתם עצים. וזה כשיטת ר' אלעזר הסובר שאברי חטאת שהתערבו עם אברי עולה (= שאסור להקטיר את אברי החטאת האלה לאחר שכבר הוקטרו החלקים הראויים למזבח, מפני שהם שיריים והרי הם באיסור של "לא תקטירו") מקטיר את כולם על המזבח ואנו רואים כאילו אברי החטאת הם סתם עצים. רבנן חולקים על ר' אלעזר וסוברים שתעובר צורתם ויצאו לבית השריפה.

קושיא: לרבנן הסוברים שאי אפשר להעלות לשם עצים, מה יעשו התערובות עם שיירי המנחה?

תירוץ: יעשו כרבי אלעזר ברבי שמעון הסובר שבמנחת חוטא של כהן (= שהיא נקמצת כמנחת ישראל ושייריה לא נאכלים) מקטירים את הקומץ ואת השיירים מפזרים בבית הדשן, ואף רבנן החולקים, חולקים רק במנחת חוטא של כהן משום שהיא מוקטרת כולה על המזבח, אבל במקרה שלנו שיש להסתפק שמא הם ישראל והשירים לא ראויים להקטרה כלל, הם מודים שמפזרים אותם בבית הדשן.

משנה: מי שלא שהתה אחר בעלה: אישה שמת בעלה צריכה להמתין שלושה חודשים קודם שתינשא בשנית בשביל להבחין בין זרע זרע – אם יולד לה בן של מי הוא. אישה זו לא המתינה וילדה לאחר שבעה חודשים בן, ולא ידוע אם הוא בן שבעה לאחרון או בן תשעה לראשון. והתחתן הבן הזה ומת ללא ילדים ויש לו אחים מהבעל הראשון ומהבעל השני. אלא שכולם אחים שלו מהאם אבל חלקם רק אחים מהאב ולא ידוע מיהו האב. ולכן כל האחים חולצים ולא מייבמים (שאת אח מהאם אסורה בכרת). וכן אם מתו אחיו הוא חולץ להם ולא מיבם.

היו לו אחים מן הראשון... **שלא מאותה האם:** במקרה שאמו היתה נשואה לבעל הראשון שהיו לו כבר בנים מנישואין קודמים שלו, וכשמת התחתנה עם הבעל השני שגם לו כבר היו בנים מנישואין קודמים, והוא עצמו נולד בספק. ולאחר מכן מת אחד מהבנים של הבעל הראשון או השני (שהם ספק אחים שלו מהאב) – הוא חולץ או אפילו מייבם את האישה ממה נפשך: אם הוא אחיו הוא קיים מצוה, ואם אינו אחיו היא אישה זרה (ומדובר שאין עוד אפשרות של יבום חוץ ממנו ולכן אין לו איסור של יבמה לשוק).

אבל אם הוא מת – בן אחד של האב האחד חולץ לאשתו והבן השני מהאב האחר מייבם ממה נפשך: אם היא אשת אחיו מוטב, ואם לאו הרי היא מותרת כי כבר קבלה חליצה מאח בעלה.

אם אישה זו שהתחתנה לאחר מות בעלה ללא המתנה – אחד מהבעלים כהן והאחר ישראל, הבן שנולד לה הוא ספק כהן ספק ישראל, ולכן יש לו דינים בספק, וכדלעיל במשנה הקודמת:

ואם אכל אינו משלם קרן וחומש: כי הוא טוען אני כהן המותר בתרומה.

ואינו חולק על הגורן: לא מחלקים לו תרומה מספק שמא הוא ישראלי.

ומוכר התרומה: אבל את התרומה שהוא מפרישים משדותיו אי אפשר לחייב אותו לתת לכהן (כי הוא אומר לכהן תביא ראיה שאינני כהן ואתן לך), אך אסור באכילתה, ולכן הוא מוכר אותה לכהן והכסף שלו.

ואינו חולק בקודשי המקדש: לא נותנים לו חלק בעורות הקרבנות הניתנים לכוהנים.

ואין נותנים לו את הקודשים: של בכור וחרמים (= המוקדשים) הניתנים לכהנים. אך לא מוציאים את הבכור והחרמים שלו מידו כי הוא טוען אני כהן (והכהנים אין מחרימים מפני שהחרמים שלהם).

ובכורו יהא רועה עד שיסתאב: בכורו ירעה עד שיפול בו מום, ואז מותר לשוחטו ומותר לאכילה לזרים. (הסיבה שהוא לא נותן את הבכור -התם ללא מום- לכהן שיקריב אותו ויחזיר לו את הבשר – משום שבכור נאכל רק לכהנים).

ונותנים עליו חומרי וכו': אם הוא מביא מנחה יש בה קמיצה כמנחת ישראל, אך אין שיירה נאכלים כמנחת כהן (כדלעיל).

אם אישה זו שהתחתנה לאחר מות בעלה ללא המתנה – היו שני הבעלים כהנים, הבן שנולד מספק הוא ודאי כהן יש לו דינים מיוחדים:

הוא אונן עליהם: כשמתו הבעלים הוא אונן על כל אחד מספק שמא הוא אביו ואסור לו אז באכילת קודשים. וכן כשהוא מת שניהם אוננים עליו.

הוא אינו מטמא להם: אף שכהן מותר להיטמאות לשבעה קרובים אסור לו להיטמאות לאף אחד מהבעלים שמתו מספק שמא אינו אביו, וכן להם אסוק להיטמא לו כשהוא ימות.

הוא אינו יורש אותם: כי כל פעם הבנים אומרים לו 'אתה הבן של הבעל השני' ועליו להביא ראיה בשביל לקבל חלק בירושה. אבל כשהוא מת ללא בנים שני הבעלים יורשים אותו מספק שהרי 'ממון המוטל בספק חולקין'.

ופטור על מכתו: אם היכה או קילל את כל אחד מהבעלים, פטור מעונש מיתה מספק.

עולה במשמרו: הוא יכול לעלות ולעבוד בבית המקדש במשמרת של שני המשפחות של שני הבעלים, אבל אינו חולק עם אף משמרת בעורות הקודשים. אבל אם היו שני הבעלים מאותה משמרת הוא מקבל חלק אחד ממה נפשך.

גמרא: למדנו במשנה שאם היו לו אחים מן הראשון ומן השני שלא מאותה האם, והוא מת – בן אחד של האב האחד חולץ לאשתו והבן השני מהאב האחר מייבם ממה נפשך: אם היא אשת אחיו מוטב, ואם לאו הרי היא מותרת כי כבר קבלה חליצה מאח בעלה.

הגמרא מבארת שבדווקא קודם חולץ הראשון ואחר כך השני מיבם.

*

אמר שמואל עשרה כהנים עומדים: והלך אחד מהם ובעל אישה וילדה ולא ידוע מי מתוכם אביו – הולד 'שתוקי'. לגמרא ברור שהולד כשר ליחוס שהרי אנו ידועים שאביו ודאי יהודי וודאי כהן. ולכן הגמרא מבררת לענין מה הוא שתוקי? שמשתיקים אותו מנכסי אביו: שאינו יורש אף אחד מהם כי לא יודעים מיהו אביו.

שמשתיקים אותו מדין כהונה: שאינו עובד בבית המקדש.

אלא מעתה גבי אברהם: הרי אברהם לא היה כהן אלא הוא היה נחשב כמו ישראל, ובישראל אם יפרוש אחד מעשרה ויבעול אין בזרעו שום פסול?

הגמרא מתרצת: שאברהם לא ישא שפחה או גויה שאז זרעו יתייחס אחריה ולא אחריו.

[כפי שלמדנו לעיל בדף כג': שפחה - מהפסוק 'הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תְהִיָּה לְאִדְמֶיךָ'. וגויה – מהפסוק 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתוּרָה לֹא תִתֵּן לְבָנוּ וּבְתוּלָה לֹא תִקַּח לְבָנְךָ כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֶךָ מֵאַחֲרַי' כלומר החתן הגוי של בתך יסיר את הנכד שלך שיוולד להם מאחרי – בגלל שבתך תלד ילד יהודי ואביו הגוי יחנך אותו לעבודה זרה. אבל על 'וּבְתוּלָה לֹא תִקַּח לְבָנְךָ' לא נאמר שבתו תסיר את הנכד מאחרי – משום שהבן שיוולד לה בכל מקרה הוא גוי].

מיתבי ראשון ראוי להיות כהן גדול: אדם שיבם את יבמתו בתוך שלושה חודשים למיתת בעלה, וילדה לאחר שבעה חודשים, הבן הראשון שנולד מהיבום – ממה נפשך

הוא כשר או שהוא בנו של הראשון או שהוא בנו של השני. (אבל הבן השני הוא ספק ממזר עיין לעיל דף לז). אך הרי זרעו אינו מיוחס אחריו ואיך הוא ראוי להיות כהן גדול?

הגמרא מתרצת: דין 'מיוחס אחריו' שאמר שמואל זו גזירה דרבנן שגזרו אותה רק בזנות ולא בנישואין ויבום.

והתנן מי שלא שהתה וכו': זו היא משנתנו בחלק האחרון שלה - אם היו שניהם כהנים והיא לא שהתה והתחתנה עם השני וילדה בן. הגמרא מבררת באיזה מקרה מדובר: האם מת בעלה, נתגרשה, או זינתה?

בשלמא הוא אונן עליהם: אפילו שהבעל הראשון כבר מת מדובר שליקטו את עצמותיו ולכן הוא שוב אונן. והבעל השני מדובר שמת עכשיו. אך איך יתכן שהם אוננים עליו - והרי הבעל הראשון כבר מת לפני שהוא נולד?

בשלמא הן אין מטמאין לו: מספק שמא הוא אינו בנם. אבל מדוע הוא לא מטמא לראשון. לשני לא - כי שמא הוא בנו של הראשון והוא כהן כשר האסור להיטמא לאדם זר, אך לראשון מדוע לא יטמא - אם הוא בנו מוטב, ואם אינו בנו אלא של השני, הרי אימו היא גרושה שהתחתנה עם כהן והוא חלל המותר להיטמא למתים?

אלא לאו בזנות: שהראשון בא עליה בזנות וגם השני בא עליה בזנות, ובכל אופן כתוב במשנה שהוא עולה לעבוד בבית המקדש. תיובתא לשמואל שאמר שבזנות גזרו חכמים שאם אינו מיוחס אחריו אינו עובד!

בממאנת: מדובר ביתומה קטנה שהשיאוה אחיה ואימה לכהן, ומיאנה בו ולא שהתה ג' חודשים והלכה והתחתנה עם כהן אחר, וילדה בן ספק לראשון ספק לשני, שהוא לא מיטמא לשניהם והם לא מיטמאים לו.

הגמרא מקשה שהרי ממאנת היא קטנה עד גיל שנים עשרה, וקטנה משמת במוך בכדי שלא תתעבר ותמות. אם כן אין לה כלל אפשרות ללדת?

סנדל: העובר השני ידחוק את הראשון ויעוות לו את הצורה.

מניקה: אם תתעבר לא תוכל להמשיך להניק את בנה.

משכחת לה בקידושי טעות: אישה זו נתקדשה לכהן הראשון על תנאי, והתנאי לא קויים וממילא נתבטלו הקידושין והיא יוצאת ללא גט, והלכה והתחנה עם כהן אחר בלא

המתנה ג' חודשים, וילדה בן ספק לראשון ספק לשני. ועכשיו היא לא נחשבת לגרושה, ולכן הבן הוא כהן כשר שאינו יכול להיטמא לשניהם.

והיא לא נתפשה: הפסוק מלמד שאם נבעלה לאיש אחר בלא אונס אסורה לבעלה, אבל יש כאן הדגשה 'היא' לא, אבל יש אחרת שאפילו שנבעלה שלא באונס מותרת לבעלה, וזוהי שקידושיה היו בטעות והם בטלים, ומשכך אם זינתה תחת בעלה היא נחשבת כפנויה שזינתה.